

Отже, уроки української та англійської мов можуть стати сучасною платформою для формування медіаграмотної особистості школярів, водночас використання елементів медіаосвіти сприятиме розвитку предметних і ключових компетентностей, які передбачені в Державному стандарті. Основні підходи та методи роботи з учнями, сприяють формуванню особистості, здатної приймати виважені рішення на основі аналізу медіаповідомлень, а також бути активним творцем медіатекстів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Босак С. Використання мультимедійних технологій на уроках української мови. Дивослово. 2011. № 10. С. 9–11.
2. Вчимося бути медіаграмотними / за заг. ред. М. Масютіної. Бердянськ: Колібри ; Запоріжжя : Дике поле, 2016. С. 200 .
3. Дідук-Ступ'як Г. І. Елементи компаративної методики у процесі інтеракції різнотипових підходів до вивчення мов. Українська мова і література в школі. 2008. №6. С.10-15.
4. Коропатник Михайло Теоретико-методологічні засади медіаосвіти. Вступ до предмета. Філософія освіти і педагогіка. 2012. №25. С. 1-79.
5. Медіаосвіта і медіаграмотність: підручник. Ред.-упор. В. Ф. Іванов., О. В. Волошенюк; за наук. ред. В. В. Різуна. К.: Центр вільної преси, 2012. С. 52.
6. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: критичне мислення у мультимедійному світі / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу ; перекл. з англ. С. Дьома ; за заг. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ : Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. С. 319.

Гулик Тетяна

Науковий керівник – доц. Дідук-Ступ'як Галина

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНШОМОВНИХ СЛІВ У 6 КЛАСІ

Сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, відповідальних громадян, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих та економічних завдань, яке потребує розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання та розв'язувати проблеми, орієнтуватись у житті суспільства. Саме ці пріоритети становлять основу реформування сучасної загальноосвітньої школи, головне завдання якої – підготувати компетентну особистість, здатну знаходити правильні рішення в конкретних навчальних, життєвих, а в майбутньому й професійних ситуаціях. Тому

актуальним завданням сучасної школи є реалізація компетентнісного підходу в навчанні, який передбачає спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових компетентностей особистості.

Початки технології розвитку критичного мислення були закладені бразильським педагогом-гуманістом П.Фрейре й викладена в його роботі «Педагогіка пригноблених», яка побачила світ у 1970 році.

У 90-і роки ХХ століття американські вчені Бостонського університету К.Мередит, Ч.Темпл, Дж.Стіл запропонували методичну систему «Читання та письмо для розвитку критичного мислення», що містить одну з відповідей на запитання: «Як вчити критично мислити?»

Сьогодні науковці та вчителі в Україні використовують методи та стратегії технології розвитку критичного мислення, узагальнюють теоретичні положення та набувають власний практичний досвід. Серед них варто виділити Н.Дементієвську, О.Пометун, І.Сущенко, О.Тягло, С.Терно та ін. [3].

Критичне мислення – (дав.-гр. κριτική τέχνη — «мистецтво аналізувати, судження») – це наукове мислення, головна риса якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень [4]. Найбільше йому притаманні такі властивості, як усвідомленість та самовдосконалення.

Це процес аналізу, синтезування й обґрунтування оцінки достовірності (цінності) інформації; властивість сприймати ситуацію глобально, знаходити причини й альтернативи; здатність генерувати чи змінювати свою позицію на основі фактів й аргументів, коректно застосовувати отримані результати до проблем та ухвалювати зважені рішення – чому довіряти та що робити далі.

Критичне мислення має такі характеристики:

1. Самостійність. Ніхто не може мислити за людину, висловлювати її думки, переконання, ідеї тощо. Мислення стає критичним, тільки якщо має індивідуальний характер.

2. Постановка проблеми. Критичне мислення досить часто починається з постановки проблеми, бо її розв'язання стимулює людину мислити критично. Початок розв'язання проблеми – це збирання інформації за нею, бо роздумувати «на порожньому місці» фактично неможливо.

3. Ухвалення рішення. Закінчення процесу критичного мислення – це вирішування, яке дозволить оптимально розв'язувати поставлену проблему.

4. Чітка аргументованість. Людина, яка мислить критично, повинна усвідомлювати, що часто одна й та сама проблема може мати декілька розв'язань, тому вона має підкріпити ухвалене нею рішення вагомими, переконливими, власними аргументами, які б доводили, що її рішення є найкращим, оптимальним.

5. Соціальність. Людина живе в соціумі, тому доводити свою позицію людина повинна в спілкуванні. У результаті спілкування, диспуту, дискусії людина поглиблює свою позицію або може щось змінити в ній.

На шляху до розвитку такого мислення потрібно пройти 6 послідовних кроків [2]:

1. Нерефлексивний мислитель – ще не усвідомлює «недорозвиненість» свого мислення.
2. Спонтанічний мислитель – усвідомив, що має проблеми зі своїм мисленням.
3. Мислитель-початківець – намагається вдосконалюватися, але без регулярної практики.
4. Мислитель-практик – визнає необхідність регулярної практики.
5. Просунутий мислитель – росте в процесі своєї регулярної практики.
6. Майстер мислення – усвідомлене й проникливе мислення стає візитівкою людини.

Техніка формування критичного мислення може застосовуватися вчителем щодня. Її ключові етапи:

1. Виклик. Мета – формування особистого інтересу для отримання інформації. Учні мають подумати та розповісти іншим (за допомогою індивідуальної, парної, групової роботи; брейнстормінгу; спільних прогнозувань; озвучування проблемних питань тощо) про те, що вони знають з обраної теми для обговорення – так отримані раніше знання усвідомлюються та

стають базою для засвоєння нових. Задача вчителя на цьому етапі – узагальнити знання дітей, допомогти кожному визначити «своє знання» й основні цілі для отримання нових.

2. Осмислення. Діти знайомляться з новою інформацією. При цьому вони мають відслідкувати своє розуміння й записувати у формі питань те, що вони не зрозуміли – для того, щоб пізніше заповнити ці «білі плями». Після ознайомлення з інформацією кожен учень має сказати про те, які орієнтири/фрази/слова допомогли йому зрозуміти інформацію, а які, навпаки, заплутували. Головний принцип етапу осмислення – учитель має давати учням право/установку на індивідуальні пошуки інформації з подальшим груповим обговоренням та аналізом.

3. Рефлексія. Учні мають обдумати те, чого вони дізналися та як включити нові поняття у свої уявлення; обговорити, як це змінило їхні думки, бачення, поведінку.

Критичне мислення є необхідною складовою численних процесів, необхідних для ефективного навчання, які виграють саме від свого комплексного застосування. Мають рацію ті педагоги, які прагнуть змінити практику своєї роботи, щоб школярі не просто читали і писали, а одночасно розвивали критичне мислення. Вони хочуть, щоб учні не просто запам'ятовували матеріал з предмета, а ставили до цього матеріалу запитання, проводили дослідження, творили, вирішували, інтерпретували матеріал і влаштовували дискусії. Таке навчання прийнято вважати найбільш продуктивним [4].

Навчитися критично мислити не просто. Це не є таким завданням, що виконується на певному етапі і далі забувається. Не існує чіткого переліку кроків, зробивши які, можна навчитись критичного мислення. Але існує ряд умов, які педагогу необхідно створити в класі, а також кілька порад, яких повинні дотримуватись учні для того, щоб успішно залучитися до процесу критичного мислення.

Отже, використовуючи на уроках стратегії розвитку критичного мислення, ми спонукаємо учнів до дії. Психолог Б. М. Теплов вважає, що і теоретичне, і практичне мислення пов'язане з практикою [5].

Інструментів/завдань для розвитку критичного мислення на сьогодні відомо набагато більше. Їх можна легко знайти в Інтернеті або ж придумати самостійно. Важливо при цьому пам'ятати, що розвивати критичне мислення – це значить учити дітей не тому, що вони повинні думати, а як вони мають думати – розвивати навички аналізу, синтезу, пошуку та переосмисленню інформації, навчити ставити перед собою додаткові питання, знаходити нестандартні рішення, аналізувати свої вчинки та дії. І чим більше поле для самостійних думок та дій (з правом на деякі помилки в процесі засвоєння нових знань) отримують ваші учні – тим ефективнішим буде навчання. Одне китайське прислів'я говорить: «Скажи мені – і я забуду, покажи мені – і я запам'ятаю, дозволь мені діяти самому – і я навчуся». Навчити дитину мислити самостійно, зважувати, брати відповідальність за свої думки й рішення – чи ж не це є одним з найважливіших завдань учителя?!

ЛІТЕРАТУРА

1. Вукіна Н. В., Дементівська Н. П. Критичне мислення: як цього навчати. Харків : Основа, 2007. 110 с.
2. Інтерактивні технології в особистісно зорієнтованій освіті. URL: <http://osvita.ua/school/technol/982/>
3. Технології розвитку критичного мислення учнів / наук. ред. О. І. Пометун. Київ : Плеяди, 2006. 220 с.
4. Формування критичного мислення школярів / Марченко О.Г. Харків: вид. група «Основа»: «Тріада +». 2007. 200 с.
5. Як опанувати технологію критичного мислення / Макаренко В.М. Туманцова О.О. Харків: вид. група «Основа»: «Тріада +». – 2008. 186 с.
6. Ярош Г. О., Седова Н. М. Сучасний урок у початковій школі. 33 уроки з використанням технології розвитку критичного мислення. Харків : Основа, 2005. 240 с.